

Muistio

Neuvotteleva virkamies
Virpi Hiltunen

20.4.2026

Opintolainan valtiontakaukseen liittyviä kysymyksiä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Meritullinkatu 10
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.okm@gov.fi

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
1. Lähtökohdat	4
2. Nykytilan arvio.....	4
3. Tavoitteet	5
4. Valtiontakaus	6
Opintotukilaki (65/1994).....	6
Kuluttajansuoja ja opintolainat	7
5. Opintolainan myöntökäytäntöjen kehittäminen	8
Opintolainan takaisinmaksun vaatiminen.....	8
Eräät huomioonotettavat tilanteet	11
6. Korkeavastuun kehittäminen	11
Tulojen huomioonottamisen vaihtoehdot	11
7. Takausvastuuvielan hoidon kehittäminen.....	13
Maksuvapautukset.....	13
8. Eräitä muita lainaturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä	14
Opintolainojen korot.....	14
Korkokatto ja muut korkosuojaukset	14
Eräitä esimerkkejä korkosuojauksien ja korkokattojen kustannuksista	14
Johtopäätöksiä korkosuojauksista	15
Lainan takaisinmaksun sitominen tulotasoon.....	15

Tiivistelmä

Tausta ja tarkoitus

Muistio tarkastelee opintotuki uudistuksen yhteydessä esiin nousseita kehittämistarpeita opintolainan valtiontakaukseen, lainan myöntö- ja eräännyttämiskäytäntöihin, korkoavustukseen sekä takausvastuuvelkojen hoitoon. Taustalla on opintolainakannan ja valtion takausmenojen voimakas kasvu sekä huoli opintolainansaajien velkaongelmista.

Keskeiset ongelmat

Valtion takausvastuut ovat kasvaneet.
Takausvastuuseen joutuneet ovat pienituloisia.
Korkoavustusta ei hyödynnetä riittävästi.
Nykyinen opintolainan eräännyttämissääntely on tiukka.

Tavoitteet

Ehkäistä opintolainansaajien velkaongelmien syvenemistä ja valtion takausvastuumenojen kasvua.
Vahvistaa opintolainansaajan asemaa ja kannustaa riskitilanteissa ensisijaiseen sopimiseen pankin kanssa maksujärjestelyistä.
Parantaa järjestelmän oikeudenmukaisuutta ja ennaltaehkäisevyyttä.

Keskeiset kehittämissuunnitelmat

Opintolainan turvallisuutta parannetaan:

Lainan eräännyttämisehtoja lievennetään
Korkoavustusta kehitetään

Lisäksi selkeytetään takausvastuuvelan sääntelyä.

Ydinviesti

Kohdennetut lainsäädäntömuutokset, jotka antavat lainansaajalle enemmän aikaa maksujärjestelyihin ja estävät pienistä maksurästeistä seuraavat eräännyttämiset, voivat vähentää sekä yksilöllisiä velkaongelmia että valtion takausvastuumenojen kasvua.

1. Lähtökohdat

Tässä muistiossa käsitellään opintotuki uudistukseen liittyviä opintolainan valtioneuvoston liittyviä muutostarpeita ja eräitä valmistelussa esillä olleita vaihtoehtoisia ratkaisuja. Muistion laadintaan on osallistunut oikeusministeriöstä kuluttajansuojalainsäädännön erityisasiantuntija Henriikka Kekkonen sekä Kansaneläkelaitoksesta opintolainojen takausvastuuperinnän asiantuntija juristi Mari Jaakkola.

Opintotuki uudistuksen vaikutuksia koskevassa muistiossa on käsitelty tämän muistion teeman alle kuuluvia eräitä kysymyksiä kuten korkoavustuksen tulo rajojen nostaminen, takausvastuun hoidon kehittäminen sekä opintolainan korkojen pääomittaminen. Lisäksi muistiossa on listattu toimenpiteitä lainatietoisuuden lisäämisestä ja lainan myöntökäytäntöjen kehittämisestä.

Tämä muistio keskittyy tarkastelemaan eräitä jatkovalmistelussa esille nousseita vaihtoehtoja ja erityisesti opintolainan myöntökäytäntöjen kehittämistä. Niihin liittyvää sääntelyä on voimassa olevan opintotukilain luvussa 6 Valtioneuvoston takaus.

Opintolainan valtioneuvoston takausa koskevaa sääntelyä on vuosien saatossa muutettu vain vähän. Viimeksi sääntelyä on uudistettu vuonna 2017 voimaan tullessa opintotuki uudistuksessa. Tällöin luovuttiin sääntelystä, jonka mukaan valtioneuvoston takausa ei myönnetä opiskelijalle, jolla on luottotietolain (527/2007) 4 luvussa tarkoitettuun luottotietorekisteriin rekisteröity maksuhäiriö. Uudistuksen yhteydessä myös opintolainan takausaataavaa, maksuvapautuksen myöntämistä sekä takausaataavan perinnästä luopumista koskevaa sääntelyä selkeytettiin (HE 229/2016 vp).

Muita lainaturvallisuutta lisääviä toimenpiteitä on mahdollista selvittää, jos nykyiset turvaavat elementit eivät ole riittäviä. Esimerkiksi opintolainojen korkokatot ja korkosuojat ovat myös olleet esillä erityisesti korkotason noustessa. Opintolainoihin tarkoitettuja korkosuojauksia ei ole tarjolla, koska lainan lopullinen määrä ja laina-aika eivät ole myöntöhetkellä tiedossa.

Tilastojen mukaan takausvastuun perusteella pankeille maksetuista lainoista puolet on sellaisia, joiden pääoman lyhentäminen ei ole edes alkanut. Siten puolet lainoista on sellaisia, joiden lyhentäminen on jo alkanut, mutta opintolainansaaja on jostain syystä laiminlyönyt koron tai lyhennyksen maksamisen.

Tilastojen perusteella voidaan myös päätellä, että korkoavustus ehkäisee lainan joutumista kokonaan takauksen perusteella maksettavaksi. Takausvastuun pienisivät myös, jos niiden lainojen osuus pieneni, jotka korkoavustuksesta huolimatta päätyvät valtion takauksen perusteella maksettavaksi. Siten korkoavustuksen ehtojen ja lainan takaisinmaksun vaatimisen ehtojen muutoksilla voidaan osaltaan vähentää velkaongelmien syntymistä.

2. Nykytilan arvio

Opintolainan valtioneuvoston takaus on merkittävä osa opiskelijan opintotukea. Opintolainamäärät ja siitä aiheutuvat menot ovat kasvaneet. Korkotason nousun myötä tarve korkoavustukseen on lisääntynyt. Myös valtion takaajana maksettavaksi tulevien lainojen määrä ja takausvastuun velallisten määrä ovat kasvaneet.

Vuonna 2025 valtio maksoi takaajana pankeille 108,6 milj. euroa, kun vastaava summa oli vuonna 2015 noin 13,3 milj. euroa. Vuodesta 2015 lainakanta on noussut 2 miljardista yli 6 miljardiin euroon. Valtion takaajana maksettavaksi tulevien lainojen osuus lainakannasta on kasvanut merkittävästi vuoden 2015 tasosta.

Kela maksoi pankeille valtioneuvoston takauksen perusteella ajalla 1.9.2024–1.9.2025 yhteensä noin 10 000 lainaa. Näistä noin 9 200 lainaa maksettiin pankeille opintotukilain 37.1 §:n mukaisen maksuviivästyksen vuoksi. Näistä 9 200 lainasta noin 4 500 lainaa oli sellaisia, joissa oli erääntyneenä vain korkoja. Eli noin ½ pankkien maksuvaatimuksista on sellaisia tapauksia, joissa lainan pääoman lyhennykset eivät ole vielä alkaneet. Tämä viittaa siihen, että velalliset eivät aina ole hakeneet korkoavustusta. Vuonna 2025 takausvastuuseen joutuneita henkilöitä oli 8 954. Heistä korkoavustusta on saanut vuoden 2025 loppuun mennessä 1 187 henkilöä eli 13 prosenttia. Tämä viittaa siihen, että korkoavustus ei aina auta.

- Korkoavustuksen saajia on ollut 2023–2024 yhteensä 19 411 henkilöä.
- Heistä 1 913 henkilön opintolainana on maksettu takausvastuun nojalla pankille aikavälillä 1.1.2023–27.2.2026.
- 1 913 henkilöstä korkoavustuksen vastaanottajina on ollut ainoastaan pankki 834 tapauksessa, ainoastaan henkilö itse 522 tapauksessa ja molemmat 557 tapauksessa.

Vuonna 2025 korkoavustusta maksettiin 18 580 opintolainansaajalle keskimäärin 467,47 euroa. Korkoavustuksen saajamäärä on kasvanut 2020-luvulla merkittävästi. Vuonna 2020 korkoavustusta sai vain 656 opintolainansaajaa keskimääräisen korkoavustuksen ollessa 91,76 euroa.

Vuonna 2024 takausvastuun perusteella pankeille maksetuista lainoista (112,1 milj. e) suurin osa eli 57 prosenttia oli ammatillisen koulutuksen opintolainansaajan opintolainoista, 9,1 prosenttia oli yliopistossa opiskelevien opintolainoista ja 25,1 prosenttia ammattikorkeakoulussa opiskelevien opintolainoista. Lukiossa opiskelevien osuus oli 1,4 prosenttia, muissa oppilaitoksissa opiskelevien osuus oli 2,3 prosenttia ja ulkomaisissa oppilaitoksissa opiskelevien lainojen osuus oli 4,5 prosenttia.

Takausvastuuvälilliset ovat usein melko pienituloisia ja heidän työllisyysasteensa on matala. Tähän viittaavat Kelan selvitykset, joiden mukaan noin puolet uusista takausvastuuvälillisistä on takausvastuuvuonna toimeentulotuen asiakkaita, ja lähes puolet on ollut toimeentulotuen asiakkaita jo kolme vuotta ennen takausvastuutapahtumaa, mikä kertoo pitkittyneistä toimeentulon haasteista tässä ryhmässä.

Korkosuojausten tarve

Nykyisessä opintotukijärjestelmässä on elementtejä, jotka turvaavat opintolainansaajan taloutta opintojen aikana ja niiden päätyttyä. Opintolainan saaja ei maksa opiskeluaikana korkoja lainkaan, vaan ne lisätään lainapääomaan. Opintolainansaaja ja pankki sopivat takaisinmaksun ehdoista. Tyypillisesti takaisinmaksuaika on kaksi kertaa pidempi kuin aika jona lainaa on nostettu. Opintolainansaajan näkökulmasta nykyinen opintolainan takaisinmaksumalli on joustava, koska takaisinmaksuaikataulua ja lyhennysohjelmaa voi muuttaa tarvittaessa. Viitekoron vaihtaminen vaihtuvasta viitekorosta toiseen vaihtuvaan viitekorkoon eli Euriborista esimerkiksi prime-korkoon on mahdollista. Mutta vaihtuvan viitekoron vaihtaminen kiinteään viitekorkoon ei tällä hetkellä ole mahdollista.

Määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneen velkataakkaa voidaan pienentää suoraan pankille maksettavalla opintolainahyvityksellä. Pienituloisen opintolainansaajan opintolainan korot voidaan lisäksi maksaa korkoavustuksena valtion varoista. Jos opintolainansaaja laiminlyö korkojen maksun, tulee valtion maksaa koko laina takaajana pankille. Kela kuitenkin perii ko. takausvastuulainan velalliselta, mutta voi myös vapauttaa velallisen korkojen tai pääoman maksusta tietyillä perusteilla (pienituloisuus, työkyvyttömyys). Nykyisessä järjestelmässä on siten opintolainansaajan taloutta turvaavia mekanismeja jo paljon.

Korokoavustus helpottaa erityisesti pienituloisen opintolainansaajan taloutta lainan takaisinmaksun vaiheessa ja samalla ehkäisee valtion takaajana maksettavaksi tulevien lainojen määrän kasvua. Opintolainansaaja voi sopia korkojen maksamisesta puolivuositain, jolloin myöskin korokoavustuksen maksaminen suoraan Kelasta pankkiin helpottuu. Korokoavustuksen ”mainostaminen” on tarpeen, koska on todennäköistä, että korokoavustuksella on alikäyttöä. Korokoavustuksen toimivuutta on mahdollista parantaa.

3. Tavoitteet

Opintolainan saajien velkaongelmien ja valtion takausvastuun kasvuun vuoksi uudistusta valmisteltaessa on tunnistettu tarve ajantasaistaa valtioneuvoston takauksia koskevaa sääntelyä.

Tavoitteena on, että opintolainansaajaa autetaan lainan takaisinmaksuongelmissa ja opintolainansaaja sopii ensisijaisesti luotonantajan kanssa maksuvaikeuksien yhteydessä lainan maksujärjestelyjen muutoksista ja hyödyntää korokoavustusta.

4. Valtiontakaus

Opintotukilaki (65/1994)

Opintotukilain 6 luvussa säädetään valtiontakauksesta, lainan takaisinmaksun vaatimisesta, takausvastuuvelan hoidosta sekä maksuvapautuksista seuraavasti:

Valtiontakaus

34 §

Valtiontakauksen voimassaolo ja koron pääomitus

Valtiontakaus on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena.

35 §

Valtiontakauksen sisältö

Valtiontakaus annetaan omavelkaisena julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen myöntämän opintolainan koko nimelliselle määrälle, opintolainan korolle, viivästyskorolle sekä lainan irtisanomisesta aiheutuviin hyväksyttäviin kuluihin.

36 §

Takauksen vanhentuminen

Opintolainan valtiontakauksiin ei sovelleta, mitä takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain (361/1999) 19 §:n 3 momentissa säädetään takaussitoumuksen vanhentumisesta eikä mainitun lain 19 §:n 1 momenttia sovelleta tässä laissa tarkoitettuihin lainoihin niiden lyhennysmaksujen osalta.

37 §

Lainan takaisinmaksun vaatiminen

Jos lainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennysmaksun suorittamisen ja jos eräpäivästä on kulunut vähintään kolme kuukautta, luottolaitoksella on oikeus vaatia laina heti kokonaisuudessaan takaisin maksettavaksi. Laiminlyönnistä on kuitenkin ilmoitettava vähintään kuukautta aikaisemmin kansaneläkelaitokselle.

Jos lainansaaja on kuollut, luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksen kansaneläkelaitokselle. Opintolainaa katsotaan kokonaan erääntyneeksi, kun maksuvaatimus on esitetty.

Luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksensa myös silloin, kun tuomioistuin on vahvistanut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/93) tarkoitetun maksuohjelman tai kansaneläkelaitos antanut suostumuksensa vapaaehtoiseen sopimukseen velkajärjestelystä.

38 §

Opintolainan takaussaatava

Opintolainansaaja on velvollinen maksamaan valtiontakauksen perusteella luottolaitokselle maksetun määrän (takaussaatava) Kansaneläkelaitokselle. Takaussaatavalle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista korkoa, jollei valtioneuvoston asetuksella säädetä alemmasta korosta.

Kansaneläkelaitos voi sopia takaussaatavan maksujärjestelyistä opintolainansaajan kanssa. Takaussaatava sekä sille perittävä korko on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen

täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Mitä mainitussa laissa säädetään saamisen vanhentumisesta, ei kuitenkaan koske 1 momentissa tarkoitettua valtion takautumisoikeutta.

38 a §

Takaussaatavan vanhentuminen

Takaussaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä, kun Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan luottolaitokselle, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaussaatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

39 §

Maksuvapautuksen myöntäminen

Opintolainansaajalla on oikeus saada vapautus koron maksamisesta takaussaatavalle sille ajalle, jolta lainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot eivät ylitä 16 a §:ssä säädettyjä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulo rajoja.

Opintolainansaajalla on oikeus saada vapautus takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen maksamisesta, jos:

- 1) lainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta; ja
- 2) lainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot eivät ylitä 1 momentin mukaisia tulo rajoja.

Maksuvapautus myönnetään hakemuksesta. Vapautusta koronmaksusta 1 momentin mukaisesti ei myönnetä ilman erityisen painavaa syytä takautuvasti pidemmältä kuin yhden vuoden ajalta ennen sen hakemista.

40 §

Takaussaatavan perinnästä luopuminen

Opintolainan valtioneuvoston perustuvan takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä voidaan luopua kokonaan, kun:

- 1) perittävä määrä on vähäinen;
- 2) perintää ei lainansaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa; tai
- 3) perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä luovutaan, kun lainansaaja on kuollut.

Kuluttajansuoja ja opintolainat

Opintolainat ovat kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvussa tarkoitettuja kuluttajaluottoja sekä kuluttajaluottodirektiivin ((EU) 2023/2225) soveltamisalaan kuuluvia luottoja. Siten opintolainojen myöntämiseen ja muihin menettelyihin on sovellettava kuluttajansuojalain 7 luvun sekä kuluttajaluottodirektiivin säännöksiä. Opintolainansaajan kannalta tärkeitä säännöksiä on erityisesti luoton takaisinmaksua ja luottosopimuksen päättymistä koskeva säätely.

Kuluttajansuojalaki 7 luku

13 §

Hyvä luotonantotapa

Luotonantajan on luotonannossa meneteltävä vastuullisesti.

Erityisesti edellytetään, että luotonantaja:

6) antaa kuluttajalle maksuviivästytilanteissa tietoa ja neuvoja maksuvaikeuksien syntymisen tai syvenemisen estämiseksi ja maksukyvyttömyystilanteiden hoitamiseksi sekä tarjoaa kuluttajalle kohtuullisia maksujärjestelyjä luoton takaisinmaksun edistämiseksi, jos niiden tarjoamista voidaan kuluttajan takaisinmaksukyky ja muut olosuhteet huomioon ottaen pitää asianmukaisena.

33 §

Kuluttajan sopimusrikkomuksen seuraamukset

Jos luotonantajalla on sopimuksen mukaan oikeus kuluttajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole eräännytynyt, ottaa myyty tavara takaisin tai saattaa voimaan muu erityinen seuraamus, luotonantaja saa vedota sanottuun oikeuteen, jos maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta. Jos kyseessä on kertaluotto, edellytyksenä on lisäksi, että viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaatavan. Jos kyseessä on tietyn hyödykkeen oston rahoittamiseksi myönnetty luotto, edellä tarkoitetut prosenttimäärät lasketaan luottohinnasta. Luotonantaja saa vedota edellä tarkoitettuun oikeuteen myös, jos kuluttajan muu sopimusrikkomus on olennainen.

Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään viivästyneen maksun määrästä, luotonantajalla on oikeus saattaa sovittu seuraamus voimaan, jos maksu on viivästynyt vähintään kuusi kuukautta ja se on olennaisissa määrin edelleen suorittamatta.

34 §

Sosiaalinen suorituseste

Luotonantajalla ei ole oikeutta saattaa voimaan 33 §:ssä tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästyisestä ja viivästyminen johtuu kuluttajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi jos tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi luotonantajalle ilmeisen kohtuutonta.

35 §

Eräännyttäminen

Jos luotonantaja vaatii maksueriä, jotka muuten eivät ole eräänntyneet, luotonantajan saatavaa laskettaessa näistä maksueristä on vähennettävä luottokustannusten se osuus, joka vastaa käyttämättä jäävää luottoaikaa. Kyseistä vähennystä laskettaessa on otettava huomioon kaikki luotonantajan kuluttajalle asettamat kustannukset. Käyttämättä jäävä luottoaika luetaan alkavaksi eräänntymisen voimaantulosta.

5. Opintolainan myöntökäytäntöjen kehittäminen

Opintolainan takaisinmaksun vaatiminen

Opintolainan velkakirjassa määritellään opintolainan ehdot, kuten muun muassa luoton nostamisen edellytykset, korko, koron ja luottokustannusten enimmäismäärä, maksut ja palkkiot sekä velan erityiset eräänntymisperusteet. Olennaista on, että kuluttajansuojalain 7 luvun säännökset ovat pakottavia opintolainansaajan hyväksi, eli niistä ei voi luottosopimuksessa sopia toisin kuluttajan vahingoksi.

Opiskelija sopii pankin kanssa opintolainan takaisinmaksusta. Yleensä opiskelija maksaa ensin pelkkiä korkoja. Käytännössä korkoja ei kuitenkaan makseta korkojen pääomituksen aikana, joka jatkuu opintojen päätyttyä vielä yhden lukukauden. Opintolainan takaisinmaksu alkaa yleensä 1,5–2 vuoden kuluttua siitä, kun opintotuen maksaminen päättyy. Takaisinmaksun aikataulu on yleensä noin kaksi kertaa opintojen keston pituinen, mutta opintolainansaaja ja pankki voivat sopia aikataulusta ja ottaa huomioon myös opintolainansaajan elämäntilanteen ja maksukyvyyn. Myös opintolainan takaisinmaksu kerralla on mahdollinen.

Opintolaina maksetaan takaisin sovitun takaisinmaksusuunnitelman mukaisesti. Pääsääntöisesti opintolainan lyhennykset sovitaan kuukausittain erääntyviksi. Opintolainan valtioneuvoston päätös on voimassa 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Jos opintolainansaajan elämäntilanne muuttuu, on maksusuunnitelman muutoksista mahdollista neuvotella ja sopia uudestaan.

Opintolainansaaja voi lyhentää opintolainaa myös opiskeluaikana.

Nykyisen opintotukilain mukaan, jos opintolainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennysmaksun suorittamisen ja jos eräpäivästä on kulunut vähintään kolme kuukautta, luottolaitoksella on oikeus vaatia laina heti kokonaisuudessaan takaisin maksettavaksi. Laiminlyönnistä on kuitenkin ilmoitettava vähintään kuukautta aikaisemmin Kansaneläkelaitokselle. Pankki ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle myös jokaisesta asiakkaan maksulaiminlyönnistä, jonka perusteella Kela lähettää asiakkaalle maksuistutuskirjeen. Kirjeessä kerrotaan, että lainan lyhennys tai korko on jäänyt suorittamatta ja se tulee maksaa pankkiin. Siinä kerrotaan myös mitä tapahtuu, jos lainaa ei makseta pankille ja korkoavustuksesta. Jos koron tai lyhennysmaksun erääntymisestä on kulunut kolme kuukautta, eikä asiakas ei pysty maksamaan suoritusta, pankki irtisanoo lainan. Tällöin Kela maksaa lainan valtion takauksen perusteella pankille.

Jos opintolainansaaja on kuollut, luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksen Kansaneläkelaitokselle. Luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksensa myös silloin, kun tuomioistuimen päätös on vahvistanut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/93) tarkoitetun maksuohjelman tai Kansaneläkelaitos antanut suostumuksensa vapaaehtoiseen sopimukseen velkajärjestelystä.

Opintotukilain 37 §:ssä on säädetty, että jos opintolainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennysmaksun suorittamisen ja jos eräpäivästä on kulunut vähintään kolme kuukautta, luottolaitoksella on oikeus vaatia laina heti kokonaisuudessaan takaisin maksettavaksi.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 33 §:ssä säädetään, että jos luotonantajalla on sopimuksen mukaan oikeus kuluttajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, ottaa myyty tavara takaisin tai saattaa voimaan muu erityinen seuraamus, luotonantaja saa vedota sanottuun oikeuteen, jos maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta. Jos kyseessä on kertaluotto, edellytyksenä on lisäksi, että viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaattavan. Luotonantajalla on viivästyneen maksun määrästä riippumatta oikeus saattaa sovitun seuraamus voimaan, jos maksu on viivästynyt vähintään kuusi kuukautta ja se on olennaisissa määrin edelleen suorittamatta.

Opintotukilain on siten erityissääntelyä, joka poikkeaa kuluttajansuojalain säädetystä. Opintotukilain säännös johtaa lähtökohtaisesti nopeampaan eräännyttämisajankohtaan, sillä kuluttajansuojalain mukaiset prosentuaaliset määrät oletettavasti tulevat harvoin käytännössä kolmessa kuukaudessa täyteen. Siten olisi tärkeä arvioida miten opintotukilainsäädännön valtioneuvoston päätös koskevia säännöksiä tulisi muuttaa opintolainansaajan asemaa vahvistavasti. Opintotukilainsäädännön suojan ei ole syytä olla heikompi suhteessa kuluttajansuojalain tarjoamaan suojaan. Opintolainan turvallisuudella voidaan vahvistaa myös takaajan asemaa ja ehkäistä takausvastuiden kasvua.

Opintotukilain ja kuluttajansuojalain suhdetta tarkasteltaessa keskeisestä on sen arvioiminen, onko kuluttajansuojalain lainansaajalle säädetty suoja riittävä myös opintolainansaajien osalta vai onko perusteltua, että opintolainansaajan suojaksi ehdotetaan pidemmälle meneviä säännöksiä opintolainan luonteesta johtuen.

- Opintotukilain puolelta voitaisiin poistaa nykyinen kolmen kuukauden määräaika ja sen sijaan viitata kuluttajansuojalain 7 luvun säännöksiin lainan takaisinmaksun vaatimisesta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että luottolaitoksella olisi oikeus vaatia opintolainansaajalta laina kokonaisuudessaan maksettavaksi takaisin, jos viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia tai useiden maksuerien ollessa kyseessä vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä ja maksu on viivästynyt vähintään kuukauden. Riippumatta viivästyneen maksun määrästä luotonantajalla olisi oikeus vaatia laina kokonaisuudessaan maksettavaksi takaisin, jos maksu on viivästynyt vähintään kuusi kuukautta ja on olennaisissa määrin edelleen suorittamatta.

- Opintotukilaissa voitaisiin säätää myös kuluttajansuojalakeja paremmasta suojasta siten, että luottolaitoksella olisi oikeus vaatia opintolainansaajalta laina kokonaisuudessaan takaisinmaksettavaksi, jos koron tai lyhennyksen viivästyminen on yli kuusi kuukautta eräpäivästä ja maksu on olennaisissa määrin edelleen suorittamatta eli ilman mahdollisuutta vaatia takaisinmaksua kuukauden mittaisen viivästymisen jälkeen edes prosentuaalisten osuuksien ylittyessä. Vaihtoehtoisesti opintotuen puolella voitaisiin säätää olennaisissa määrin suorittamatta olevan maksun sijasta, että luottolaitoksella ei ole oikeutta vaatia lainaa kokonaisuudessaan takaisinmaksettavaksi, jos laiminlyödyn koron tai lyhennyksen määrä on vähäinen.
  - Vähäisen maksurästin määrä voitaisiin määritellä euroissa: *luottolaitoksella ei kuitenkaan ole oikeutta vaatia lainaa kokonaisuudessaan takaisinmaksettavaksi, jos laiminlyödyn koron tai lyhennysmaksun määrä on esimerkiksi alle 50/100/150 euroa.*
- Vaihtoehtojen ero on siinä, vaikuttaako pankin oikeuteen vaatia lainan takaisinmaksua sekä maksuviivästyksestä kulunut aika että viivästykseen suuruus ja miten suuresta laiminlyönnistä tulisi olla kyse. Olennaisen viivästykseen määrän käsitettä käytetään kuluttajansuojalaissa lainan eräännyttämisen yhteydessä. Vähäisen määrän määrittelemisen mahdollistaisi sen, että opintolainoissa voitaisiin määritellä eräännyttämisen ehdoksi tietty maksuvaatimusten euromäärä.
- Jos opintolainan maksuerien rästit olisivat yhteensä esimerkiksi 100 euroa, voisi pankki eräännyttää eli irtisanoa lainan kokonaan. Tällöin pieni tai useampi pieni yksittäinen alle 100 euron maksurästi ei johtaisi lainan irtisanomiseen.
- Euromääräinen maksurästi olisi selkeä ja helposti kontrolloitavissa Kelan toimesta.
  - 150 euron raja ylittyisi esimerkiksi, jos opintolainan saaja jättäisi maksamatta 8 000 euron lainan lyhennyserän (korko, lainan lyhennys ja kulut), jos lainan korko on 4 % ja takaisinmaksuaika on 6 vuotta.

Onko opintotukilaissa perusteltua säätää kuluttajansuojalaista poiketen siitä, millä perusteilla laina voidaan vaatia kokonaan maksettavaksi?

- Opintolainalla on valtioneuvoston antama määräys. Takaajan intressinä on varmistaa se, että opintolainansaajalla on edellytyksiä lainan takaisinmaksuun. Siihen voidaan vaikuttaa määräajoilla, joiden puitteissa opintolainansaaja voisi kerryttää varoja ja järjestellä omaa talouttaan.
- Jos opintotukilaissa ei säädettäisi omaa ehtoa lainan takaisinmaksun vaatimiselle kuten nykyisin on säädetty, niin tällöin lainan eräännyttämiseen sovellettaisiin kuluttajansuojalain sääteilyä. Sen mukaan eräännyttämiseen sovelletaan ensin tiettyjä prosentuaalisia rajoja viivästykseen määräästä aikaisintaan kuukauden jälkeen maksuviivästyksestä. Luotonantaja saa vedota eräännyttämisessä myös kuluttajan muuhun sopimusrikkomukseen. Luotonantajalla on viivästykseen määräästä riippumatta oikeus saattaa sovittu seuraamus voimaan, jos maksu on viivästynyt vähintään kuusi kuukautta ja se on olennaisissa määrin edelleen suorittamatta. Luotonantajalla ei ole oikeutta saattaa voimaan kyseistä seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästymisestä ja viivästyminen johtuu kuluttajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi jos tämä viivästykseen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi luotonantajalle ilmeisen kohtuuton. Lainansaajan on vedottava itse tähän sosiaalisen suoritusesteeseen.
- Maksuvaikeuksien ehkäisemisen osalta olennaista on lisäksi huomioida se, mitä kuluttajansuojalaissa säädetään luotonantajan velvollisuudesta tarjota maksujärjestelyjä. Kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan luotonantajan on annettava kuluttajalle maksuviivästystilanteissa tietoa ja neuvoja maksuvaikeuksien syntymisen tai syvenemisen estämiseksi ja maksukyvyttömyystilanteiden hoitamiseksi sekä tarjottava kuluttajalle kohtuullisia maksujärjestelyjä luoton takaisinmaksun edistämiseksi, jos niiden tarjoamista voidaan kuluttajan takaisinmaksukyky ja muut olosuhteet huomioon ottaen pitää asianmukaisena. Kyseistä pykälää on täsmennetty vuonna 2025 voimaan tulleella muutoksella, jonka tarkoituksena on edistää maksujärjestelyistä sopimista luotonantajien ja kuluttajien kesken. Opintolainojen

osalta on jossain määrin epäselvää, miten luotonantajat noudattavat kyseistä velvollisuutta tarjota maksujärjestelyjä ennen lainan takaisinmaksun vaatimista.

- Ehdotuksesta on tarpeen saada lausunnot luottolaitoksilta, jotta voidaan arvioida eri vaihtoehtojen vaikutuksia tarkemmin.

Eräät huomioonotettavat tilanteet

Opintolainan takaisinmaksun vaatiminen voi olla tietyissä tilanteissa mahdollista, vaikka opintolainansaajan edellytyksen lainan takaisinmaksuun ovat vaikeutuneet. Näitä tilanteita ovat myös ajanjaksot, joina lainansaaja saa korkoavustusta tai opintolainan korot pääomitetään. Opintolainan korkojen pääomituksen ja korkoavustuksen tarkoitus on turvata opintolainansaajan takaisinmaksukykyä. Opintolainan korkojen pääomitus ajoittuu siten opiskeluaikaan sekä opintojen päättymisen jälkeiseen aikaan, jolloin opintolainansaajan toimeentulo ei useinkaan vielä ole vakiintunut.

Opintotuen puolella voitaisiin säätää, että luottolaitos ei saisi vaatia lainaa takaisinmaksettavaksi, jos viivästynyt korko tai lyhennysmaksu on erääntynyt maksettavaksi sinä aikana, jolloin korot pääomitetään 38 §:n perusteella, tai korot maksetaan korkoavustuksena.

- Ehto, jonka mukaan lainaa ei voisi irtisanoa opintolainan korkojen pääomituksen aikana turvaisi erityisesti niiden opintolainansaajan tilannetta, jotka ovat maksaneet lainaansa takaisin ja aloittavat opintonsa uudelleen.

Korikoavustusta saaneita takausvastuuvälillisiä oli 2025 1187, mikä on 13 prosenttia kyseisen vuoden takausvastuuvälillisistä (8 954). Korikoavustus ei siten ole ”pelastanut” näitä lainansaajia.

Jotta korikoavustus toimisi takausvastuuvaatimusta ennaltaehkäisevästi, voitaisiin luottolaitokselta edellyttää, ettei korikoavustuksen maksamisen aikana luottolaitos voisi irtisanoa lainaa. Luottolaitos ja opintolainansaaja voisivat korikoavustuksen maksun aikana sopia muutoksen lainan takaisinmaksuaikatauluun, jos opintolainansaajalla olisi vaikeuksia lainan lyhennysten maksamisessa.

- Ehto, jonka mukaan lainaa ei voisi irtisanoa korikoavustuksen maksamisen aikana antaisi opintolainansaajalle aikaa kerryttää varoja lainan takaisinmaksuun sekä tarvittaessa mahdollisuuden sopia luottolaitoksen kanssa opintolainan takaisinmaksuohjelmaan muutoksesta. Tämä edellyttäisi, että luottolaitoksen tulisi saada tieto korikoavustuksen maksamisesta. Tähän tulisi luoda toimivat käytänteet. Opintolainansaaja voisi välittää tiedon korikoavustuksesta luottolaitokselle oman verkkopankin kautta, jos tiedonsiirrot Kelan ja luottolaitosten välillä eivät ole mahdollisia.
- Opintolainansaajan vastuulla olisi siten hakea korikoavustusta ajoissa ja ilmoittaa siitä myös pankille ajoissa, jotta pankki ei ehtisi irtisanoa lainaa vahingossa. Tämä tulisi varmistaa myös korikoavustuksen hakemis- ja myöntämisaikatauluissa.
- Ehdotuksista on tarpeen saada lausunnot luottolaitoksilta.

6. Korikoavustuksen kehittäminen

Tulojen huomioonottamisen vaihtoehdot

Nykymalli

Korikoavustuksesta säädetään opintotukilain 16 a ja 16 b §:ssä. Opintojen päätyttyä pienituloisen opintolainansaajan opintolainan korot voidaan maksaa korikoavustuksena valtion varoista. Korikoavustusta voi saada, jos opintolainansaajan tulot eivät ylitä tulo rajaa, joka on opintolainansaajan lasten lukumäärästä riippuen 1 662–2 107 e/kk. Tulorajaja tarkistetaan joka toinen vuosi palkkojen ja hintojen muutosten mukaisesti. Korikoavustusta voidaan maksaa enintään 2,5 vuoden ajan.

Korkoavustuksen myöntäminen edellyttää, että lainansaaja on saanut veronalaista tuloa keskimäärin enintään 1 622 euroa kuukaudessa koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän neljän kuukauden aikana. Asevelvollisen palvelusaikana erääntyvät opintolainan korot maksetaan kuitenkin korkoavustuksen sijasta sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena (opintotukilaki 16 a §).

Jos lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia, korkoavustuksen enimmäistuloraja on 1.3.2026–28.2.2028:

ei lapsia: 1 622 e/kk

yksi lapsi: 1 919 e/kk

kaksi lasta: 1 989 e/kk

kolme tai useampia lapsia: 2 107 e/kk.

Korkoavustuksen tulorajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä maaliskuuta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon. Tarkistettuja tulorajoja sovelletaan tarkistamisen jälkeen erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin. Tulorajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta.

Hakemukseen on liitettävä selvitys pankin velkomasta korosta tai alkuperäinen tosite jo maksetusta korosta sekä muut mahdolliset Kansaneläkelaitoksen vaatimat selvitykset. Korkoavustuksena maksetaan opintolainan erääntynyt korko ilmoituskuluineen. Korkoavustuksena ei makseta koronmaksun viivästymisestä aiheutuvaa viivästyskorkoa.

Korkokautta edeltävät tulot vai korkokauden aikana saadut tulot?

Valmistelussa on arvioitu korkoavustuksen saajan tulojen huomio kahta vaihtoehtoa:

- otetaan huomioon korkojen maksua edeltävät tulot määräajalta tai
- otetaan huomioon tulot korkojen maksun aikainen tulotaso.

Korkoavustuksen edeltävä pienituloisuus aiheuttaa vaikeuksia selviytyä tulossa olevista korkojen tai lainan lyhennysmenoista. Korkoavustuksen saamisen aikainen tulotaso kuvastaa hakijan senhetkistä maksukykyä.

Korkojen maksua edeltävien tulojen huomioonottamista puoltavina tekijöinä voidaan pitää sitä, että malli mahdollistaa ajantasaisen tulorekisterin tietojen hyödyntämisen paremmin kuin malli, jossa korkoavustuksen myöntäminen perustuisi hakijan ilmoittamiin sen hetken tuloihin, jotka voitaisiin tarkistaa tulorekisteristä vasta jälkikäteen. Jälkikäteen tarkistaminen voisi johtaa korkoavustuksen takaisinperintään.

Korkoavustuksen perusteena olevaa pienituloisuutta on perusteltua tarkastella joltain ajanjaksolta. Nykyisin tulojen määrää tarkastellaan keskimäärin neljältä korkojen maksua edeltävältä kuukaudelta. Korkoavustuksen menettäisi yhdenkin euron tulorajan ylityksen perustella mallissa, jossa tuloja tarkasteltaisiin kuukausikohtaisesti, ellei tulorajojen vähäisen ylityksen perusteella takaisinperinnästä luovuttaisi. Tällainen vaihtoehto olisi monimutkaisempi ja työläämpi kuin malli, jossa tuloharkinta perustuu korkojen maksua edeltävään pienituloisuuteen tietyn ajanjakson aikana.

Korkokauden käyttöönotto verrattuna nykymalliin

Korkokaudet voisivat olla puolivuotisjaksoja, jolloin korkoja erääntyy. Käytännössä korot voivat erääntyä 1, 3 tai 6 kuukauden sykleissä. Nykymallissa korot voidaan maksaa pankille vain silloin, kun ne erääntyvät kuuden kuukauden sykleissä. Korkokauden käyttöönotto mahdollistaisi korkoavustuksen maksamisen koko korkokaudelta pankille riippumatta korkojen erääntymissykleistä. Korkokauden aikana sovellettaisiin korkokautta edeltävän ajan perusteella määräytyviä tulorajoja. Tarveharkinta perustuisi tällöin korkokautta edeltävään pienituloisuuteen, joka voi vaikeuttaa korkojen ja lainan lyhennysten maksamista.

Korkoavustuksen toimivuuden arviointi

Henkilöistä, joiden korkoavustukset on maksettu pelkästään pankille noin 10,5 % on joutunut takausvastuuseen. Jos korkoavustuksia on maksettu sekä henkilölle itselleen että pankille, takausvastuuseen on joutunut 14,3 %. Suoraan opintolainansaajalle itselleen maksettujen korkoavustusten saajista takausvastuuseen joutui 6,9 %.

7. Takausvastuuelan hoidon kehittäminen

Maksuvapautukset

Nykyisin opintolainansaajalla on oikeus saada vapautus koron maksamisesta takaussaatavalle sille ajalle, jolta lainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot eivät ylitä 16 a §:ssä säädettyjä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tuloja.

Opintolainansaajalla on oikeus saada vapautus takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen maksamisesta, jos:

1) lainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta; ja

2) lainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot eivät ylitä 1 momentin mukaisia tuloja.

Maksuvapautus myönnetään hakemuksesta. Vapautusta koronmaksusta 1 momentin mukaisesti ei myönnetä ilman erityisen painavaa syytä takautuvasti pidemmältä kuin yhden vuoden ajalta ennen sen hakemista (opintotukilaki 39 §).

Nykyisin maksuvapautuksissa sovelletaan korkoavustuksen tuloja koko koron maksuvapautuksen hakuajalle. Koko velan maksuvapautuksissa tarkastellaan maksuvapautuksen ratkaisuhetken tulotaso. Selkeyden vuoksi olisi tarpeen säätää tulojen huomioonottamisjaksosta ja mihin tuloja perustuu. Tarkoitus on, että huomioon otettaisiin maksuvapautusta edeltävä ajan alhainen tulotaso kuten korkoavustusta myönnettäessä menetellään. Korkoavustuksen tulojen huomioonottamismallia on tarkoitus muuttaa, joten samalla olisi tarpeen tarkentaa myös maksuvapautusten tulojen huomioonottamismalli.

- Maksuvapautuksen saisi takaussaatavalle sille ajalle, jolta opintolainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot maksuvapautuksen hakemista edeltävän x kuukauden aikana eivät ylitä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tuloja.
- Takaussaatavalle ja sen koroille myönnettäisiin maksuvapautus työkyvyttömyyden ja pienituloisuuden perusteella siten, että opintolainansaajalla olisi oikeus saada hakemuksesta vapautus takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen maksamisesta, jos opintolainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta ja opintolainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot maksuvapautuksen hakemista edeltävän x kuukauden aikana eivät ylitä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tuloja.

Miten ehdotettu muutos vaikuttaisi maksuvapautuksiin? Todennäköisesti vaikutus olisi vähäinen, koska tuloajat, joiden perusteella maksuvapautuksen saisi perustuisivat edelleen korkoavustuksen tulojoihin.

Maksuvapautuksen saajat ovat tyypillisesti pienituloisia. Tulojen tarkastelujakso maksuvapautusta edeltävältä neljältä kuukaudelta olisi nykyistä mallia täsmällisempi. Takausvastuuelallisten tulot voivat vaihdella maksuvapautusta edeltävänä aikana. Tulojen tarkastelun kohdentaminen maksuvapautuksen hakemista edeltävään aikaan ottaa huomioon tulotason heikentymisen ennen maksuvapautuksen hakemista. Koska tarkastelun kohteena ovat maksuvapautusta edeltävän neljän kuukauden keskimääräiset tulot, ottaa malli huomioon myös mahdollisen tulojen nousun maltillisemmin kuin malli, jossa tarkastellaan maksuvapautuksen aikana saatuja tuloja.

8. Eräitä muita lainaturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä

Opintolainojen korot

Opintotukilain (65/1994) mukaisella opintolainalla on valtioneuvoston päätös. Opintolainojen korot on sidottu markkinakorkoon, johon lisätään pankin marginaali. Tyypillinen viitekorko on 12 kuukauden Euribor. Opintolainan määrät ovat olleet kasvussa opintotuen lainapainotteisuuden myötä. Kelan mukaan mediaani lainamäärä oli ylempään korkeakoulututkinnon vuonna 2025 suorittaneella 24 800 euroa ja ammatillisen perustutkinnon suorittaneella 10 600 euroa. Opintolainahyvityksen vuoksi osalla opintolainaa nostaneista on lainan takaisinmaksun koittaessa kuitenkin keskimääräistä lainaa pienempi laina.

Opintolainan korot ovat nousseet yleisen korkotason nousun myötä noin 3 prosentin tasolle. Korkotason ennustaminen on vaikeaa, mutta korkotason ei tällä hetkellä odoteta nousevan huolestuttavan korkealle tasolle. Opintolainansaajan maksukykyyn vaikuttaa olennaisesti yleinen työllisyystilanne. Opintolainansaajat ovat rekisteriaineistotarkastelun perusteella jopa hieman parempituloisia kuin aikuisväestö keskimäärin.

Opintolainan korko vaikuttaa maltillisesti valmistuneen lainamäärään. Esimerkiksi opiskelijalle, joka on nostanut 20 000 euroa lainaa tasaisesti 5 vuoden ajan, prosenttiyksikön nousu koroissa nostaa lainaa valmistumisvaiheessa noin 550–600 eurolla. Vastaava luku 9 000 euron lainalle, joka on nostettu kolmen vuoden aikana, on noin 140 euroa.

Korkokatto ja muut korkosuojaus

Korkokatto tarkoittaa erikseen sovittavaa ylärajaa, johon lainan vaihtuvakorkoinen korko voi enintään nousta. Tarkoitus on varmistaa, että lainan korkokulut eivät nouse tietyn määritellyn rajan yli, vaikka viitekorko nousisikin. Korkokaton hinta määrittyy sopimushetken korkotason perusteella ja sille sovitaan voimassaoloaika. Korkokaton voi markkinoilla olevissa lainoissa maksaa joko osana lainan maksuerää tai kertamaksuna. Korkokattomaksun suuruuteen vaikuttaa tilanne korkomarkkinoilla, korkokaton taso sekä korkokaton voimassaoloaika. Korkeiden nouseessa nousee myös uusien korkokattojen hinta. Korkosuojauksen voi ottaa koko lainaan tai osaan siitä.

Korkotuki toimisi esimerkiksi siten, että valtio maksaisi korkotukea esimerkiksi 70 prosenttia opintolainasta perittävän vuotuisen koron siitä osasta, joka ylittää esimerkiksi 5 prosenttia lainan jäljellä olevasta pääomasta. Valtio maksaisi korkotuen suoraan pankille ja pankki perisi lainansaajalta korkoa, josta on vähennetty valtion maksama osuus. Vapaaehtoinen korkosuojaus toimisi puolestaan siten, että lainansaaja maksaisi itse korkosuojauksen osana lainanhoitokuluja.

Pankin näkökulmasta nykymuotoinen opintolaina on riskitön luotto, koska valtio maksaa lainan takaajana, jos opintolainansaaja laiminlyö koron tai lainan lyhentämisen. Opintolainojen korkosuojaus olisi haastavaa toteuttaa ja hinnoitella, sillä lopullista lainamäärää tai laina-ajan pituutta ei ole tiedossa lainan nostohetkellä. Korkosuojauksen hinta riippuisi myös vahvasti vallitsevasta korkotilanteesta ja olisi opintolainansaajalle kallis opintolainan suhteellisen pieneen kokoon nähden.

Eräitä esimerkkejä korkosuojausten ja korkokattojen kustannuksista

Korkokattomaksu

Jos valtion varoista maksettava korkokattomaksu olisi 0,5 prosenttia lainakannasta, niin jokainen prosenttiyksikön lisäys korkotasoon aiheuttaisi 15 milj. euron lisäyksen korkokattomenoihin.

Pankin kanssa sovittava korkokatto, korkoputki tai kiinteä korko

Eri pankkien laskentaperusteet vaihtelevat ja suojauksen hinta riippuu korkokaton lisäksi lainan pituudesta ja käytetystä viitekorosta. Esimerkit opintotuen uudistamista pohtineen selvityshenkilön Roope Uusitalon raportista¹:

- Kymmenen vuoden tasaerälyhenteisen lainan korkosuojaus, joka pitäisi lainan viitekoron 4 prosentissa voisi maksaa 0,35 % lainapääomasta. Vuosikustannus koko laina-ajalle jaettuna olisi 0,08 % lainapääomasta.
- Korkokatto, joka pitäisi opiskelijan maksaman koron marginaaleineen alle neljässä prosentissa maksaisi 10 vuoden bulletilainassa kertamaksulla 1,5 % tai vuosikustannuksena 0,15 % lainapääomasta.

Esimerkiksi 4 000 euron lainasta kertamaksu olisi lainansaajalle 14 euroa (0,35 %). Valtion osuus (50 %) koko lainakannasta olisi tällöin n. 12 milj. euroa lainakannan ollessa 6,7 mrd. euroa.

Johtopäätöksiä korkosuojauksista

- Yleinen korkotuki osana opintolainan ehtoja voisi lisätä valtion menoja merkittävästi ja kohdentuisi myös opintolainansaajille, jotka sitä eivät tarvitse.
- Korkokaton käyttöönotto lisäisi valtion menoja, vaikkei korkotaso olisi korkea.
- Korkokaton edellytyksiä voidaan selvittää, jos opintolainojen määrät ja korkotaso nousevat nykytasosta merkittävästi. Myös korkotuen suhdetta valtiontukisääntelyyn tulisi vielä arvioida, jos katsotaan, että nykyiset elementit tai niiden laajentaminen ei riitä.

Lainan takaisinmaksun sitominen tulotason

Opintotuen selvityshenkilö Roope Uusitalon aiemmin mainitussa selvityksessä on käsitelty myös eräitä opintolainan takaisinmaksua turvaavia ideoita. Opintolainan takaisinmaksun sitominen tulotason nykymuotoisissa opintolainoissa edellyttäisi, että valtio vaatisi opintolainan valtiontakauksen ehtona, että opintolainoja myöntävät pankit sopivat opiskelijoiden kanssa opintolainan lyhennysten sitomisesta valmistumisen jälkeiseen tulotason.

”Tämä vaihtoehto vaatisi, että pankit saisivat esimerkiksi verottajalta tarvittavat tulotiedot ja että opintotukiviranomainen valvoisi järjestelmää. Käytännössä järjestely olisi vaikeahkosti sovittavissa periaatteeseen, jossa pankit neuvottelevat lainojen ehdoista asiakkaan kanssa. Tuloihin sidotun opintolainan takaisinmaksujärjestelmän ongelmana on myös marginaaliveroasteen nousu ja tästä seuraavat kannustinongelmat. Erityisesti aloilla, joilla työllistymismahdollisuudet ovat keskimääräistä heikommat ja palkkataso matala merkittävä osa opintolainoista voisi tulla lopulta maksettavaksi valtion varoista.”

- Opintolainan takaisinmaksun sitomisesta tulotason tulisi selvittää, jos valtion takausvastuunot jatkavat kasvuaan, eikä korkoavustuksen ja lainamyöntökäytäntöjen muutokset vaikuta toivotulla tavalla.

---

¹ Opintotuen uudistaminen : Selvitysmiehen raportti. Uusitalo, Roope. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:7.